

MAJANDUSTEATED

Weekly Bulletin of the Institute of Economic Research

KONJUNKTUURINSTITUUDI VALJAANNE

ILMUS KORD NÄDALAS

TOIMETUS JA TALITUS

TALLINN, Toomkooli 13, tel. 468-24

Tellimishind aastas Kr. 5.—

ühes kunkirjaga „Konjunktuur“ Kr. 12.—

Üksik number 15 senti



KONJUNKTUURINSTITUUDI DIREKTOR
JA VASTUTAV TOIMETAJA

A. PULLERITS

TOIMETAJA A. TOOMS

Majandussektiooni juhataja J. Janusson

Sektiooni nõukogu esimees A. Meerits

Põllumajandussektiooni juhataja J. Kurkus

Sektiooni nõukogu esimees Prof. P. Köpp

Riigimajanduse osa toimetaja A. Keller

Nr. 14

Tallinn, 9. aprillil 1935

Nr. 14

SISU:

	Lhk.
PÕLLUMAJANDUS.	
Talundite rahanduse- ja krediitkõimisusi	258
TOOSTUS JA KAUBANDUS.	
Sulfaatselluloosi tehase asutamise küsimusest	261
Raudteede tulud ja tegevus veebruaris	264
Lühinüüsid	265
RAHANDUS.	
Riigi tulude laekumine märtsis	265
LAEVANDUS.	
Tallinna sadam märtsis	266
Tallinna sadam 30. III — 6. IV	267
HINNAD.	
Valutahinnad	267
PÕLLUMAJANDUSSAADUSTE TURUD.	
Põllumajanduslik väljavedu	268
Võiturg	268
Peekoniturg	269
Tapaloomade- ja lihaturg	269
Kanamunaturg	269
Teraviljaturg	270
Kartuliturg	270
Aedviljaturg	271
VALISMAA MAJANDUSTEATMEID.	
Tööstuse kasud ja toodang Saksas	271
INFORMATSIOONI OSA.	
Eesti Panga nädalaaruanne	272
VALISMINISTEERIUMI VALISKAUBANDUSE OSAKONNA TEATED.	
Kilude litsentsimaksu tõstmine Prantsuses	273
Tõstlemisaasta märkimine tõstletud piima pakendil Prantsuses	273
Reisijatele välismaale viimiseks lubatud rahasumma piiramine Taanis	273
Ülevaade Soome majandusest 1934. a.	273
Premiate maksimine väljaveetavatelt kaladelt	276
Soome heinte väljavedu Inglisse	276

CONTENTS:

	Page
AGRICULTURE.	
Financial and Credit Conditions of Farms	258
INDUSTRY AND TRADE.	
Proposed Establishment of Sulphate Pulp Works	261
Railway Receipts and Activity in February	264
Sundry Information	265
FINANCES.	
State Revenue in March	265
SHIPPING.	
Tallinn Harbour in March	266
Tallinn Harbour 30. III — 6. IV	267
PRICES.	
Exchange Rates	267
AGRICULTURAL MARKETS.	
Exports of Agricultural Products	268
Butter Market	268
Bacon Market	269
Cattle and Meat Market	269
Egg Market	269
Grain Market	270
Potato Market	270
Vegetable Market	271
FOREIGN COUNTRIES.	
Profits and Production in German Industry	271
INFORMATION PART.	
Eesti Pank (Bank of Estonia) — Weekly Return	272
FOREIGN DEPARTMENT INFORMATION.	
Increase of License Fees on Killo in France	273
Dating on Condensed Milk Packages in France	273
Limitation of Funds Allowed to be Taken out of Denmark by Travellers	273
Economic Survey of Finland in 1934	273
Export Premiums on Fish in Finland	276
Exports of Finnish Hay into England	276

PÖLLUMAJANDUS

TALUNDITE RAHANDUSE- JA KREDIIDIKÜSIMISI. FINANCIAL AND CREDIT CONDITIONS OF FARMS.

A. Einborn.

Põllumajanduse seisukorra hindamisel on viimasel ajal mõnel juhul tekkinud valelusi. Ühelt poolt peetakse sissetulekute tõusu tõttu põllumajanduse seisukorda niivõrd kindlustatuks, et võiks juba jätta ära mõnesugused kriisiaegsed soodustused. Kuid avaldatakse ka seisukohti, et praegu on vara talitada, nagu oleks kriis täieliselt taandunud, kõik haavad parandatud ja kriisieelsed seisud saavutatud.

Küsimust võib pidada laiaulatuslikuks ja siin tuleb pidada silmas mitmeid asjaolusid.

Põllumajanduse seisukorra määramisel ei saaks mööda minna talundite rahanduslikest ja krediidi küsimustest. Ümberlaenustamine ei lahenda kõiki talundite krediidiolusid lõplikult, vaid olukord on kujunemas sarnaseks, kus võib olla, osutub otstarbekaks võtta kaalumisele meie praegust põllumajanduse krediidiküsimust laiemas ulatuses.

Talundite ühiajalisest raskusi tekitavast eravõla koormisest muudetakse 10 milj. kr ümberlaenustamise aktsiooniga suurem osa majapidamise kandejõule vastavaks. Kuid sellele osale ühiajalisest võlgnevusest, mis peale ümberlaenustamist veel jääb talunditele kas vanade laenude või siis uute ühiajaliste krediitide näol, tuleb täiel määral pöörata tähelepanu.

Talundite hoiusummad.

Farmers' Savings.

Osa talundeid peab majapidamist täiesti laenujeta: rohkemgi veel — osal talunditel on raha hoiul pankades ja mujal, ja on ka raha laenatud välja. Ligikaudu võiks arvata, et talunditel on raha hoiul ja laenatud välja ca 23—24 milj. kr.

Sarnased talundid ei tarvita, või siis kasutavad õige vähe krediiti. Kuid erakordse iseloomuga suuremad väljaminekud asetavad neilegi vajaduse tekkinud olukorra lahendamiseks teha laenu. Ka ei ole aktiivse rahalise seisuga talundite tagavarad ühtlased; nende hulgas on ka võrdlemisi väikeste hoiusummade omanikke.

Möödunud kriisiaastate kaotused olid niivõrd tunduvad, et talundite raha hoiulepanek

jäi täiesti seisma ja osa hoiusummasid võeti välja majapidamise väljaminekute katteks. Seda avaldab hoiusummade liikumine maa ühispankades, kus teatavasti valdavad enamik klientidest on talupidajad. Kui võtta maa ühispankade bilanssides mädatud hoiusummade seis 1. X 31 6,7 milj. kr. = 100, siis pane-me tähele ses summas järgmisi muutusi:

1. X 31	100
1. IV 32	95,2
1. X 32	88,8
1. V 33	87,1
1. IX 33	79,6

Viimases arvus (79,6) peegeldub kahtlemata närviline hoiusummade väljavalgumine kroonikursi muutmisel 1933. a. suvel. Pärast ärevuse vaibumist paigutati väljavõetud summad suuremalt jaolt uuesti tagasi. (Järsk tõus kolme kuu kestel — v. allpool). Sealt alates on hoiusummad maa ühispankades pidevalt kasvanud:

1. IX 33	79,6
1. XII 33	84,3
1. III 34	87,0
1. XII 34	94,0

Tõeline hoiusummade väljavõtmine oli kriisiaastail muidugi suurem, kui selgub toodud näitarvude põhjal, sest hoiusummadel saadavad intressid ja osakasu kapitalidelt (maa ühispankades 1931.—32. a. võiks arvestada ca 300 000 kr. aastas) ei ole ülemises võrdluses arvestatud. Talundite rahalise seisukorra halvenemist kriisiaastail illustreerib ka teatud määral raamatupidamistalundite kassaseisude võrdlus. Arvepidamisaasta alul oli neil talunditel sularaha kassas keskmiselt talundi kohta kr.:

1931	70,1
1932	51,6
1933	50,8

Aga ka ilma eeltoodud arvudeta on üldiselt teada, et kriisiaastail ühel osal talundeist varem kogutud varad on tublisti kahanenud. Uute tagavarade kogumiseks ei saa praegusi võimalusi pidada kuigi soodsaks. Kui senised

vähem intensiivsed majapidamised tahaksid jõuda järele neile, kes rohkem arenenud, siis otstarbekohane, kandejõule vastav krediit oleks neile soodustuseks ning tõstaks ettevõtlikkust.

Talundite võla-koormatise kujunemine.

Development of Farm Debt Burden.

Talundite praegust võlgnevust võiks ümberlaenustamise aktsiooni lõpuks määrata ca 108 milj. kr, sellest oleks 20 milj. kr lühiajalist võlga, 81 milj. kr pikaajalist ja 7 milj. kr pärandusvõlga. Pikaajalise võla osas esinevad valdavas ülekaalus riiklikud võlad, milliste seis oli käesoleva aasta alul 62 milj. kr. See summa lähemate aastate jooksul kasvab veelgi teatud ulatuses. Kuivõrd talundite lühiajaline võlgnevus avaldab edaspidi muudatusi, on muidugi raske määrata. Aga kui vaadelda maa ühispankade laenude liikumist viimasel aastal, siis näib, et krediidi tarvidus talundis püsib. Mõõdunud aastal on talundid nähtavasti jällegi tarvitanud uusi laene, kuigi võrdlemisi vähesel määral. Maa ühispankade laenuseis bilansis on aja jooksul 1. XII 33 — 1. XII 34 kahanenud 125 tuh. kr võrra, samal ajal on ümberlaenustamise teel neile tasutud talupidajate laene aga kaugelt rohkem, tegelikult ümmarguselt 530 tuh. kr ulatuses.

Võiks arvata, et talunditel jääb pankade võlga edaspidi umbes 11 milj. kr. Muust eravõla koormisest ca 9 milj. kr võiksid võlad eraisi-kuile, mida võiks jätta ümberlaenustamise lõpuks 7 milj. kr ümber, tulevikus tõenäoliselt enim veelgi kahaneda kui vastupidi, kuna võlg mitmesugustele ettevõtetele — ca 2 milj. kr — on enam-vähem püsiva ulatusega, kuna ta tekib jooksvatest ostudest ja soetustest. Pärandusvõla küsimuse juures tuleb aga arvata, et sin osutub tarvilikuks mõningate korralduste läbiviimine, mis lahendaksid talundite pärimise teel ülemineku küsimuse otstarbekohasemal viisil, kui see kehtiv praegu.

Saadavad ja maksetavad protsendid.

Interest Paid and Received.

Talunditel tuleks võlakoor- miselt aastas protsente maksta järgmiselt. Lühiajalistelt laenudelt intresse ja muid kulusid ca 1,4 milj. kr, pikaajaliselt võlalt lähematel aastatel (arvestades, et käesoleval ajal kehtivad intressimäärad Eesti Maapanga laenudelt ja

riiklikkudelt laenudelt ning võlgadelt jäävad muutusetu) intresse, kustutust jne. 3,1 milj. kr, kokku kogu võlakoorimiselt 4,5 milj. kr aastas. See summa kasvab edaspidi veelgi, sest nagu eelpool öeldud — riiklikkude laenu- de ja ostuvõlgade summa suureneb, peale selle ümberlaenustatud talundite esialgse soodustusa- ja lõppedes suurenevad nende kohustused Eesti Maapanga vastu.

Ülevaate täienduseks püüame koostada võrdluse, milliseks kujuneb üldpilt talundite krediidiolude alal sissetulekute ja väljaminekute mõttes. Praegustel vahekorradel annaks talundite hoiusummade intressid, osakasu osakapitalidelt ja intressid väljalaenatud rahalt põllumajandusele 1,4 milj. kr aastas; uusi pikaajalisi laene on talunditele antud 5 a. keskmiselt 1,5 milj. kr aastas, ja kui eeldada, et lühiajaliste laenude võtmine ja tagasimak- mine põllumajanduses oleks tulevikus üldiselt tasakaalus, siis kokku 2,9 milj. kr aastas esi- neks põllumajanduses sissetulekute poolel. Samal ajal, nagu eelpool näidatud, läheb talundest välja krediidi alaliste kohustuste täit- miseks 4,5 milj. kr aastas. Peale selle ühe osa talundite hoivlepanek, senise tempo juures umbkaudu kuni 1 milj. kr aastas. Seda kõike, kus intressid Eesti Maapanga ja riiklikkudeit laenudelt on alandatud ning muid soodustusi laenude ja võlgade alal antud, millised kogusummas aastas üle 800 tuh. kr võrra talun- dite maksusid seni on vähendanud. Lisaks alalistele kohustustele oli talunditel käesoleva aasta alul Eesti Maapangale võlgu mõõdunud tähtaegade maksusid ja muid kohustusi 3,6 milj. kr, peale selle ümberlaenustamise laenu- de pikendatud intressid 0,2 milj. kr.

Laenud ja kandejõud.
Debts and Credit Capacity.

Talunditel lasuv riiklik võla- koormis, milles esinevad maa, hoonete, metsa jne. ostuvõlad 48,6 milj. kr ulatuses, põhjustab tunduva ulatusega raha äravoolu põllu- majandusest. Sealjuures on suurel arvul juhtudel riiklik võlasumma õige lähedane talundi kandejõu piirile, tihti aga üle selle. Keskmise riiklik laen on asundustalunditel 1100 kr, keskmise aastamaks praegustel normidel 46 kr või 2,8 ha tulundusmaa kohta. Kuid võib pan- na tähele, et suuremad riiklikud laenusummad, keskmiselt 2200 kr talundile ja aastamaksuga 5,6 kr ha kohta, praeguse olukorra juures ei

ole suurele hulgale talundeile kuigi lähedad kanda.

Andmetest, mis kogutud talundite kandejõu ja võimalikkude rendihindade kohta, selgub, et keskmine rendihind, millest möödapääsemata amortisatsiooni väljaminekud arvata maha, võiks olla keskmiselt 6,8 kr ha kohta. Seega on suurema riikliku laenuga talundite keskmine kandejõud ja laenuprotsendina maksetav aastamaksu summa võrdlemisi lähedased. Kandejõu ja aastamaksu summa erisuunalised kõrvalekaldumised toodud keskmistest normidest on tegelikult sagedased. Näib olevat kindel, et suure arvu talundite juures praegune kohustiste koormis ei võiks saada kuidagi suurendatud, ei riikliku laenu praeguse protsendi kõrgendamise, ega ka mõnesuguste otsemaksude tõstmise kaudu.

Viimased kaks head saagiaastat on talundite kandejõudu kindlasti tõstnud. Raamatupidamistalitus arvestab talundite puhtvaranduse tasuvust 1933/34. a. 4,0%. Selle juures võib aga konstateerida, et talundid on väljaminekuid suuresti piiranud. Raamatupidamise talundis oli rahaliste väljaminekute kahane mine järgmine (vt. tabel).

Talundite väljaminekute madalalhoidmine sarnases ulatuses ei jäta mõjumast rahvamajanduse läbikäigule, aga ka talundeile endile loob kestev ots-otsalt läbijaamine raskusi.

Seisukorda kergendada on võimalik riiklikkude laenude osas sel teel, et Eesti Maapanga pantlaenude ja riiklikkude laenude intressid jäävad praegusele tasemele (2%) ning et laenude, resp. liidetud laenu, kestust pikendatakse; viimane asjaolu vähendaks riiklikkude laenude praegusi aastamakse edaspidi kogusummas umbes 300 tuh. kr võrra aastas.

Alandatud protsendiga laenude laekumine.
Repayment of Debts at Reduced Rates of Interest.

Senise alandatud laenuprotsendi tõttu toimus viimastel aastatel laenude tagasimaksmine Eesti Maapangale märgatavalt korralikumalt kui varem, kusjuures võib teha kindlaks, et laekuvuse intensiivsuse suhteline tõus ongi rohkem tingitud madalast protsendimäärast kui talundite sissetulekute suurenemisest.

Jooksvate aastamaksude ja endiste tähtaegade maksuvõlgade laekumise %:

	1934	1933	1932	1931
Eesti Maapanga pantlaenuidelt (aastamaks ühe ha kohta keskmiselt: enne 1932. a. protsendi alandamist	Kr. 3,2			
peale protsendi alandamist Kr. 2,2	60,2	59,9	44,1	45,5
Riiklikkudelt laenuidelt (aastamaks ühe ha kohta keskmiselt: enne 1932. a. %di alandamist Kr. 3,4				
peale seda	2,8	57,7	52,4	43,3

Endiste tähtaegade maksuvõlad, millistelt tuleb maksta viivitusraha ja laen seetõttu kujuneb kallimaks — kahanevad. Ei saa pidada normaalseks, kui laenusaa ajal on mitme tähtaja eest maksud tasumata.

Ümberlaenuustamise avaldustest selgub, et hulk käitiskuludeks tehtud vekslilaene on üle 5 a. vanad; sarnaste laenude lühiajaline iseloom on algusest peale täielikult kadunud. Tegelikult ei suuda, üldiselt võttes, kõik talundid oma sissetulekute najal vähegi suuremaid lühiajalisi laene tähtajaks tasuda, kuigi protsent oleks madal. Talundite maksuvõime ja väljaminekute vaheline erinevus on ikkagi nii võrd suur, et praeguses olukorras talundid üldiselt võttes on õige tundelikud konjunktuuri kõikumiste ning kogusaagi kujunemise suhtes.

	Talukäitise rahalised sissetulekud. <i>Farm Income</i>	Talukäitise rahalised väljaminekud <i>Farm Expenditure</i>	Talundite osuainete hindade indeks <i>Price Index of Commodities Needed</i>
	% (1929/30=100)		
1929/30	100	100	100
1930/31	86	80	91
1931/32	71	70	82
1932/33	54	51	78
1933/34	61	56	76

Talundite tulevast krediitdarviduste katmist ei võiks lasta areneda senist rada. Möödunud aastad on näidanud talundeile, et lühiajalised laenud ei ole põllumajanduse läbikäikudele ja tuludele vastavad. Kui jätta põllumajanduse finantseerimine täielikult Eesti Maapangale kui riiklikule asutisele, kes annab pikaajalist laenu, tõuseks sellega ühtlasi küsimus vastavate ressursside leidmiseks. Teiselt poolt on aga ühistegelistes rahaasutistes juba olemas põllumajandusele kuuluvaid summasid hoiusummade ja kapitalide näol, arvestuste järgi vähemalt ca 15 milj. kr. Kuid hoiusummad pankades on lühiajaliselt orienteeritud raha, seda ei või mahtutada investeerimistesse. Tuleb leida viis, kuidas põlluma-

anduse enda raha tarbekorral uuesti paigutada põllumajandusse. Põllumajanduse arendamise võimalusi krediidil abil ei saa eitada; kuid krediidil tingimused olgu kandejõule vastavad. Soomes on jõutud ses suhtes kaugemale; seal on tegevuses kolm põllumajandusele pikaajalist laenu andvat asutist: 1) Soome Hüpoteegei ühisus, (laene üle 300 milj. Smk.),

2) Maapank (üle 90 milj. Smk.) ja 3) Ühispankade kesklaenukassa (üle 500 milj. Smk.). Viimane on organisatsioonilt omalaadne rahaasutis — ta võtab raha hoiule, kuid annab ka pikaajalisi amortisatsioonilaene oma liikmete ühispankade kaudu talundele. Kesk-laenukassa osanikkudeks on ühispangad ja riik, kes teostab ka järelevalvet asutise tegevuse üle.

TOOSTUS JA KAUBANDUS

SULFAATSELLULOOSI TEHASE ASUTAMISE KÜSIMUSEST.

PROPOSED ESTABLISHMENT OF SULPHATE PULP WORKS.

Juba mõnd aega tagasi tõsteti meil küsimus, kuidas kasutada otstarbekohasemalt ja tulusamalt kodumaa peent männipuitu ning ka neid männi ja kuuse sortimente, milliseid seni turustatud peamiselt küttepuiduna. Ühenduses sellega võeti kaalumisele sulfaatselluloosi tehase asutamine, kuna mainitud toormaterjalid on täiesti kõlblikud sulfaatselluloosi valmistamiseks.

Et sulfaatselluloosi tehase asutamine meil rahvamajanduslikult on õigustatud — ning see just ongi uue tööstuse asutamisküsimuse otsustamisel mõõduandva tähtsusega, — pole kahtlust:

1) Töötlemata metsasaadused, milliseid seni veeti välja propsidena või kasutati sisemaal küttepuiduna, töötletaks väärtuslikuks ekspordkaubaks — sulfaatselluloosiks.

2) Sulfaatselluloosi mahutamiseks välisturgudel lähemas tulevikus ei näi olevat takistusi ning see uus väärtuslik ekspordkaup tõstaks meie väljavedu ja ühtlasi ka väliskaubanduse aktiivsust.

3) Sulfaatselluloosi tehase asutamine mõjuks elustavalt meie lubja- ja põlevkivitööstusele. Tehtud eelkalkulatsioonide põhjal tehas tarvitaks aastas keskmiselt 6000 tonni lupja ning auru tootmiseks ligemale 10 000 tonni põlevkivi.

4) Suure osa tehase sisseseadust on võimalik valmistada kodumaal, mis annaks tööd metallitööstusele.

5) Tehases leiaksid nii otseselt kui kaudselt teenistust hulk inimesi. Eriti kaudseid teenistusvõimalusi oleks rohkesti, peamiselt

toormaterjali ülestöötamise, vedude, ümberlaadimiste j. m. arvel.

6) Tehase ehituskulude (näiteks hoonete ja kõrgkorstna püstitamiseks) summa jääks peagu tervelt kodumaale.

Arvestades mitmeid tegureid on meie oludes sulfaatselluloosi asutamine hügelvabrikuna muidugi võimatu; samuti pole võimalik teda arendada tootmismahu suhtes sama suureks, kui seda on meie sulfiitselluloosi tööstusettevõtted. Küll aga peaks olema võimalik 20 000-tonnilise tootmisvõimega sulfaatselluloosi tehase asutamine. Põllutöministeeriumi metsadevalitsuse poolt tehtud sulfaatselluloosi tehase asutamise eelkalkulatsioonid näitavad järgmisi tulemusi:

1) Kavatsetav sulfaatselluloosi tehas toodaks aastas 20 000 tonni õhukuiva sulfaatselluloosi, mille valmistamiseks kuluks ligi 140 000 thm ehk 20 000 rm paberipuitu. Paperipuiduks oleksid esijoones peenike männipuit (IV sort), siis okasküttepuidust ja haava küttepuidust valitud paberipuit ning lauatehaste jäätmed. Et tehase varustamine eelmainitud toormaterjalidega osutub täiesti piisavaks, nähtub tehtud eelarvutlusist, milliste järgi riigi metsamaterjalide tagavaradest sel puhul võiksid tulla kasutamisele järgmised kogused:

a) kuni 75% ehk 35 000 thm IV sordi männipuitu;

b) kuni 50% ehk 25 000 thm männipuitude hooldamisraiate saadustest;

c) kuni 10 000 thm riigimetsadest surunud ja vigastatud puudena iga aasta korja-

tavast materjalist, mille kogus viimase kümne aasta jooksul oli 400 000 tlm keskmiselt aastas. Pool osa — 10 000 tlm oleks tarbepuit ja pool osa küttepuit väärtusega;

d) kuni 25% ehk 35 000 tlm peakasutuse raielangilt saadavast okasküttepuidust, mis oleks võimalik eraldada sulfaattselluloosi valmistamiseks.

e) kuni 20% ehk 25 000 tlm peakasutuse raielangilt saadavast haava küttepuidust eraldatud sulfaattselluloosi puid, mille eraldamine ei peaks tekitama raskusi, kuna mainitud sortimendi järgi pole turul nimetamisväärselt nõudmist.

Seega riigimetsadest võiks saada aastas kokku 130 000 tlm toormaterjali sulfaattselluloosi valmistamiseks. See kogus puitu ei koormaks ega raskendaks tarvitajaskonna varustamist nimetamisväärselt. Kui arvestada üsna ettevaatlikult, et erametsad võivad anda lisaks riigimetsadest saadavatele materjalidele mitte üle 10% ehk mitte rohkem kui 6 000 tlm peent männipuitu ja 4 000 tlm okasküttepuidust valitud sulfaattselluloosi puid, siis eespool tähendatud norm — 140 000 tlm ehk 200 000 rm — olekski saavutatud.

Mainitud toormaterjalide hinnad eelkalkulatsioonis arvati käesoleva hooaja alul peetud metsa enampakkumiste tulemuste alusel; nähtub, et need arvud on võetud küllaldase reservatsiooniga, kuna hiljem hinnad tegelikult tunduvalt alanesid.

2) Sulfaattselluloosi tehase küttematerjaliks osutub esmajoones põlevkivi (III sort), siis kändud, turvas, saeveskite jäätmed j. m. Siinjuures tuleks märkida, et vajaliku auru tootmiseks tehase suurel määral omab ise kütteinnet. Tehase toormaterjaliks osutub peamiselt pooleldi kooritud paberipuit, mille puhastamisel võib saada tähelepanuväärselt suure koguse küttematerjali ning toota umbes 46% tarvisminevast aurust. Puudu jääva auru tootmiseks tuleb kasutada küttematerjalina põlevkivi.

3) Ka tarvitavate lisaainete suhtes pole näha ette raskusi. Glaubersoola tuleb küll vedada sisse, vähemalt alul. Meil on viimaseil aastail veetud sisse glaubersoola keskmiselt 215 tonni aastas, peamiselt Saksast (Soome tselluloositööstus katab näit.

oma glaubersoola tarvituse Inglisest). Uue sulfaattselluloosi tehase käimapanekul glaubersoola sissevedu tõuseks küll tunduvalt — ligi 3 000 tn võrra, mis nõuaks umbes 250 tuh. kr. eest valuutat, see oleks aga ainult umbes 10% sulfaattselluloosi ekspordist saadavast summast. Kalkulatsioonis on glaubersoola hinnaks võetud suurimüügi hind siseturul. Tegelikult suurel viisil ostes võib saada, nagu Soome kogemused näitavad, 15—20% odavamalt. Kustutamata lubi on kodumaa saadusi. Lubja tarvidust võib rahuldada meie lubjatööstus täiesti; võiks ju tulla vast kaalumisele ka uue lubjatehase asutamine sulfaattselluloosi vabriku enda juure.

4) Ka in i m t ö j ö u küsimus on kergesti lahendatav. Töö sulfaattselluloosi tehases ei nõua töolistelt erilist oskust ega vilumust nagu, näiteks, metallitehases.

Põllutöoministeriumi metsadevalitsuse poolt tehtud eelkalkulatsioonide järgi sulfaattselluloosi tehase ehitus läheks maksuma umbes 3,5 milj. kr. Tehas annaks aastas 20 000 tn sulfaattselluloosi, mille praegune hind madalama sordi hindade alusel oleks vähemalt 2,5 milj. kr.

Võttes kokku ülaltoodu võib öelda, et sulfaattselluloosi tehase asutamine meie oludes on igatpidi mõeldav ja teostatav.

Kaaluvama tähtsusega tehase tasuvuse suhtes on aga ta asukohta küsimus. Selle lahendamisel tuleks kaalutada üksikasjalisemalt mitmeid tegureid. Soodsaim asukoht peaks vastama järgmistele tingimustele:

1) Küllaldase puhta mageda vee olemasolu. Tehas tarvitab nimelt magedat vett kuni 25 000 liitrit minutis, seepärast tehase peaks asuma mõne suurema jõe ääres.

2) Tehase peaks olema n. ö. materjali-orienteeritud — toormaterjalide baas ei tohiks olla kaugel ning juurevedu teostatav võimalikult väiksemate kuludega; seega metsamaterjalide juurevedu peaks toimuma peamiselt veeteedel (parvedes või laevadel), et võimalikult vältida kulukamaid raudteevõidusid.

3) Ka küttematerjali (põlevkivi) ja lisaainete (lubi) baasiga ja sisseveetavate toorainete (glaubersool) juureveo võimalustega tuleks arvestada ning tehase asu-

koht ses suhtes võimaluse korral valida neile lähemale.

4) Et võimaldada sulfaattselluloosi korrapärast ning odavamast väljavedu, peaks olema tehase läheduses sadam.

5) Tehase asukohaks pole soovitatav linn, kuhu sulfaattselluloosi tehase omalt iseloomult (haisevad gaasid) ei sobi. Rahulik maakoht (või alev) tööliste elu-olu arendamisel evib tunduvalt rohkem positiivseid omadusi kui linn.

6) Võimaluse korral tuleks kasutada olemasolevaid kasutamata tööstushooneid.

Lähtudes loetletud tingimustest kavatsetava sulfaattselluloosi tehase asukohana võiks tulla kõne alla Jägala, Kehra, Tallinas Kopli poolsaar, Pärnu, Reiu jõe suubumiskoht Pärnu jõkke ja Kunda.

Jägala mageda vee suhtes, samuti toor- ja küttematerjali suhtes on võrdlemisi soodsas asendis, tuleb aga arvestada mõlema materjali vedudega raudteel ning ka uue raudteeharu ehitamisega. Sadama puudumisel tuleb tööstussaadusi vedada arvatavasti Tallinna sadamasse, seega jällegi — kulukas raudteeveo moment rohkem.

Kehras oleks mõeldav tehase asukoht Kehra jõe äärsel maa-alal Kehra raudteejaama juures. Siin on tingimused peaaegu, mis Jägala asukoha juures.

Kopli poolsaarel tuleks kõne alla seal asuvad riigi tehased. Ent selle asukoha juures tuleb kahelda, esmajoones mageda vee suhtes; seda küsimust oleks võimalik küll lahendada puurkaevude abil, ent see veega varustamise moodus nõuaks kulusid, millised tasuksid endid vaevalt. Nii toorkui küttematerjali baasi suhtes pole Kopli kuigi soodsas asendis. Samuti oleks tehaseal linna läheduses.

Pärnu asukohana on mõeldud linna läheduses asuvad Waldhofi vabriku hooned ja varemed. Tarvilised tingimused soodsaks asukohaks on Pärnul olemas. Jääb vaid üks punkt — Pärnu suvituslinnana kannataks ilmselt (sulfaattselluloosi tehase iseloom) ning see asjaolu teeb Pärnu tehase asukohana küsitavaks. Pealegi küttematerjali (põlevkivi) ja lubja juurevedu sünniks raudteel kaugel.

Pealegi peab tõsiselt kartma, et tehasest tulevad raiskveed, mis on lehelise reaktiiooniga, pikapeale võivad suurel määral vähendada kalapüüki Pärnu lahes. Pärnu laht on aga kalapüügi poolest toodangu kui ka inimestööjõu kasutuse suhtes küllalt ulatuslik, et ka sellest seisukohast kaaluda küsimust.

Reiu jõe suubumiskoht Pärnu jõkke tehase asukohana oleks võrdlemisi soodus: magedat vett on küllaldaselt, toormaterjali juurevedu parvetamise teel hõlpus ja odav. Suurelt osalt tuleks siiski metsamaterjali toimetada kohale raudteel. Küttematerjali — põlevkivi suhtes on asula siiski liig kaugel. Ka oleks takistatud tööstussaaduste väljaveo korrapäratus teataval määral, kuna Pärnu sadama talveperiood on tunduvalt pikem kui näiteks põhja ranniku sadamatel.

Kaalumisele tuleks veel Kunda. Vaadeldes lähemalt seda asukohta tundub, et see eespool loetletuist on sobivaim:

Toormaterjali ja kütteaine baas on ligidal, vast lähedaim ja juureveo suhtes hõlpsaim ning odavaim kõigist teistest eespool loetletud asukohist. Võrumaa ja osalt Tartumaa männipuit oleks veeteel (Peipsi, Narva jõgi) kättesaadav. Võiks ka märkida asjaolu, et juhul, kui meil toormaterjalist tuleks puudus, sissevedu Venest oleks lähedaim. Kütteaine suhtes on Kunda aga eriti soodustatud olukorras Kohtla j. t. põlevkivikaevanduste läheduse tõttu. Samuti on lubja saamise võimalused soodsad.

Kindlustatud on ka tarvisminev mäge vesi — 25 000 l minutis ehk 425 l sekundis, nagu nähtub Põllutööstusministeeriumi sisevete uurimisbüroo andmeist Kunda jõe voolukoguste kohta:

Kunda jõe voolukogused minutis (Tuletatud Purtsu jõe andmeist).

	1924-1932. a. keskmine, liitrit minutis	1924-1932. a. keskmine, liitrit minutis
Jaanuar . . .	168 200	Juuli 79 200
Veebruar . . .	154 800	August 105 000
Märts	138 600	September 290 400
Aprill	906 000	Oktoober 414 000
Mai	580 800	November 519 600
Juuni	148 200	Detsember 234 000

Juulis, mil veevool miinimumis, ületab see siiski kolmekordselt sulfaattselluloosi vabriku

tarvituse. On võimalik, et 15 päeva aastas osutub voolukogus keskmiselt alla 25 000 l minutis. Need päevad aga ei tarvitse järgneda üksteisele, vaid võivad esineda vaheaegadega. Et olla sellistel juhtudel varustatud nõuetava voolukogusega, oleks vajalik tagavaratiigi loomine paisu abil, milleks soodsad eeldused kohapeal olemas.

Kundal on sadam ning seega võimaldatud tööstussaaduste väljavedu otse tehasest. Seega oleks välditud saaduste vedu kaugeimatesse sadamatesse, eri-laoruumid, ümberlaadimised j.m.s.

Alevi olemasolu ning kerge ligipääs oieks samuti teatavaks soodustuseks uue tehase asutamisel. Tehase asukohta valikul tuleks muidugi kaaluda tingimusi üksikasjalisemalt kohal.

Tundub, et vajaliku kapitali saamisel sisemaal ei teki raskusi. Sulfaattselluloosi tehase asutamine Eestis rahvamajanduslikult on kõigiti õigustatud, kuna töötades ümber suuremal määral kodumaa seni puudulikult ning otstarbekohatult kasutatud toormaterjale, saavutaks ta väärtusliku eksportkauba.

RAUDTEEDE TULUD JA TEGEVUS VEEBRUARIS 1935.

RAILWAY RECEIPTS AND ACTIVITY IN FEBRUARY 1935.

Käesoleva aasta veebruar jääb tulude suhtes veidi taha eelmise aasta samast kuust. Jaamakassade rahalise läbikäigu esialgne kokkuvõte on tänavu veebruaris 869 tuh. kr. eelmise aasta 875 tuh. kr. asemel, vähem seega 5,2 tuh. kr. ehk 5,9% võrra. Vähenemise põhjustas kaubavedu. Üldtulu liikide järgi oli veebruaris tuh. kr.:

	1935	1934
Üldtulu	869	875
sellest:		
reisijate-veost	270	260
pagasi- "	18	16
kauba- "	563	575
transiit- "	—	9
mitmesug.	18	21

Näeme, et kaubaveo tulu, mis suurimaks tululiigiks, vähenes ühes transiitvedudega 14,4 tuh. kr. ehk 2,5% võrra. Transiitvedusid pole meil enam kaua olnud. Peale selle aitas tulu üldsumma vähenemisele kaasa ka mitmesuguste tulude tagasimineku 2,4 tuh. kr. võrra. Teine suurem tululiik — tulu reisijate veost — näitab tõusu 10 tuh. kr. ehk 6,2% võrra ja ka pagasiveo tulu oli suurem 1,3 tuh. kr., mis koos moodustasid vastukaalu kaubaveo tulude kahanemisele.

Kaubavedu käesoleva aasta veebruaris kõrvu eelmise aasta sama kuu andmetega oli järgnev:

	tuh. tn.	tuh. tn. km.
1935	210	20 858
1934	216	20 814

Kaubavedu oli tänavu veebruaris nii koguselt kui tn-km-te järgi väiksem eelmise

aasta veebruarist, mis seletatav halbade juurdeveoteedega tänavu. Lume vähesus takistas metsamaterjali juurdevedu raudteajaamadesse, mille tõttu metsavedu raudteel ei saanud areneda küllaldaselt. Tagasimineku tonnides ulatus 2,7% ja tn-km-tes 2,2% ni. Vähenesid ainult veod laiarööpmelisel teel; kitsarööpmelisel teel, millel üldse toimus ainult 1/3 veost, tagasimineku ei olnud.

Veebruariga täitub 1934./35. eelarveaastast 11 kuud, mille jooksul maksuline kaubavedu ulatus 217 milj. tn-km-le, aasta varem oli kaubavedu samal perioodil 168 milj. tn-km.; tänavu on kaubavedu seega 29,1% võrra suurem.

Reisijate veo arvud veebruaris olid järgnevad:

	tuh. reis.	tuh. reis. km.
1935	616	15 776
1934	576	15 885

Nii reisijate kui ka reisija-km-te arvus näeme tõusu — esimeses 6,9% ja teises 2,8% võrra käesoleva aasta veebruaris võrreldes eelmise aasta veebruariga. Lühimaalisi — elektrirongidel — sõitjaid oli veebruaris arvult 359 tuh. reisijat, see on üle poole kogu raudteel sõitnud reisijatest, kuid reisija-km. arvu järgi moodustab lühimaaline — elektrirongidel sõit vaid 17,2% üldarvust.

11 kuu jooksul 1934./35. eelarveaastal ulatus reisijate vedu kõigil raudteedel 234 milj. reis.-km, eelmisel aastal 201 milj. reis.-km, seega oli tänavu reisijate vedu 16,4% võrra suurem.

LÜHIUUDISEID. — SUNDRY INFORMATION.

● Majandusministeeriumi tööstusosakond on lubanud Alfred Bendt'ile seada sisse Valgas malmi- ja vasevalamistöökoha. Viimane annab tööd 10 töölisel ja valmistab peamiselt pliite, keedunõusid ja muid valandeid. Jõuandjaks on 5 h. j. petrooleumimootor.

● Pärnus asuv E. L. Bachmann'i mehaaniline võrgutööstus, mis asutati möödunud aastal, algas 1. IV k. a. tööd. Esijoones kootakse peeneid kalavõrke, n.n. „mutte“, mis tarvitusel Pärnu kala-püügirajoonis. E. L. Bachmanni võrguvabriku tööle hakkamisega tegutseb meil 3 mehaanilist võrguvabrikut ja nende toodanguvõime ületab juba siseturu tarviduse.

● Majandusminister on saatnud Riigi Majandusnõukogule seisukohavõtmiseks Tööstusseaduse põhilaused.

● Majandusminister on Eesti Põllumeeste seltsile Tartus ja Valga Eesti Põllumeeste seltsile teatanud, et tema poolt pole takistusi ülalnimetatud seltside poolt korraldatavate põllumajanduslike näituste puhul tööstusnäituste korraldamiseks Tartus 30. VIII — 2. IX ja Valgas 24.—26. VIII k. a.

● Väliskaubandus 1934 ilmus neil päevil Riigi Statistika keskbüroo väljaandel.

Väljaandes on toodud 1934. a. väliskaubanduse kokkuvõtted kaubarühmade kui ka üksikainete järgi. Eraldi on näidatud sisse- ja väljavedu umbes 1400 üksikaine kohta kaalu, väärtuse ja riikide järgi. Peale selle aastaraamat sisaldab tekstilise ülevaate 1934. a. väliskaubanduse tulemusist võrreldes eelmiste aastatega ja rea ülevaatlikke tabeleid väliskaubanduse tähtsamate momentide, nagu kaubavahetuse arenemine üksikute välisriikidega, tollipunktide tegevus, kaubavahetus kuude järgi jne., kohta. Väljaanne on ainulaadseks käsiraamatuks kõigile eksporditajadele, importitajadele, tööstustele ja teistele majandustegelastele. Hind kr. 4.—

● Ilmus Ärielu Manuaal. Lau-päeval ilmus trükist Herbert Haljaspõllu „Ärielu Manuaali“ I osa (Kaubanduslik terminoloogia), milles 600 veerul antakse täieline ülevaade meie kaubanduslikust sõnavarast. Teos ei piirdu sõnaliste seletustega, vaid avardub ärielu tähtsamate normide puhul Entsüklopeediliseks tölgenduseks. Teosele on lisatud täieline saksakeelne võti, mis hõlpustab tema tarvitamist umbkeelseisihärides ja teeb raamatu eriti ajakohaseks nüüd, kus keeleseadused on astunud jõusse. Teose hind on kr. 6.—

RAHANDUS

RIIGI TULUDE LAEKUMINE MÄRTSIS 1935. a. JA 1934/35. EELARVEAASTAL.

STATE REVENUE IN MARCH 1935, AND IN 1934/35 BUDGET YEAR.

Majandusministeeriumi rahandusosakonnas on valminud esialgsed kokkuvõtted riigi tulude laekumise kohta vastmöödunud märtsis ja 1934/35. eelarveaastal kokku. Nende kokkuvõtete järgi laekus riigikassa arvele k. a. märtsis tulusid 5 779 tuh. kr. eelmise aasta sama kuu 7 216 tuh. kr. vastu, seega k. a. märtsis vähemlaekumine 1 437 tuh. kr. ehk 19,9%.

Olgu tuletada meele, et 1934/35. eelarveaasta esimese üheteistkümneme kuu (aprill-vebruar) jooksul laekus tulusid kõigil kuudel enam kui samadel kuudel 1933/34. eelarveaastal ja nimelt: aprillis 19,3%, mais

22,6%, juunis 15,2%, juulis 24,1%, augustis 15,9%, septembris 9%, oktoobris 4%, novembris 7,1%, detsembris 8,9%, jaanuaris 5,6% ja veebruaris 16,3%. Mis puutub sellesse, et möödunud eelarveaasta viimasel kuul kujunes tulude laekumine märksa väiksemaks eelmise aasta sama kuu laekumisest, siis ei ole siin tegemist harilikkuude tulude langusega, vaid peamiselt erakordsete läbikannetega eelmise eelarveaasta märtsis, mis nüüd puudusid.

Nii esimes 1933/34. e.-a. märtsi 7 216 tuh. kr. laekumise hulgas mitmeid erakordseid laekumisi kokku 1 554 tuh. kr. (tulused tera-

vilja müügist 1 100 tuh. kr., Pikalaenu Panga sissemaks 1932. a. puhaskasu arvel 175 tuh. kr. ja Eesti Pangalt dividendina laekunud 279 tuh. kr.), missugused tulud 1934/35. a. märtsis aga puuduvad, sest summad teravilja müügist laekusid 1934/35. eelarveaastal teraviljaturu korraldamise operatsioonifondi, riiklike pankade puhaskasust riigile langevad osad kantakse aga riigi tulude arvele käesoleval eelarveaastal, olenevalt Eesti Panga peakoosoleku kokkuastumise ajast ning Pikalaenu Panga aruande kinnitamisest valitsuse poolt.

Tähtsamate tululiikide järgi laekus k. a. märtsis tulusid järgmiselt:

Tempelmaksu ja lõivusid 350 tuh. kr. eelmise aasta 304 tuh. kr. vastu, enamlaekumine 46 tuh. kr. ehk 15%. Tulusid tollidest 1 373 tuh. kr. eelmise aasta 1 095 tuh. kr. vastu, enamlaekumine 278 tuh. kr. ehk 25,4%. Aktsiisidest 395 tuh. kr. eelmise aasta 356 tuh. kr. vastu, enamlaekumine 39 tuh. kr. ehk 11%. Piiritusmonopolist 1 007 tuh. kr. eelmise aasta 1 055 tuh. kr. vastu, vähemlaekumine 48 tuh. kr. ehk 4,6%. Raudteedest 996 tuh. kr. eelmise aasta 1 158 tuh. kr. vastu, vähemlaekumine 162 tuh. kr. ehk 14%. Posti, telegraafi ja telefoni tuludena 388 tuh. kr. eelmise aasta 370 tuh. kr. vastu, enamlaekumine 18 tuh. kr. ehk 4,8%.

Muude tuludena on k. a. märtsis laekunud 1 270 tuh. kr. eelmise aasta 2 876 tuh. kr. vastu, mille hulgas esinevad aga eeltähenda-

tud erakordsed laekumised kogusummas 1 554 tuh. kr.

Kogu 1934/35. eelarveaasta jookslu laekus riigi tulusid (ühes kaitselaevastiku uuendamise läbikäiva summaga) 73,7 miljonit kr. eelmise aasta 65,2 milj. kr. vastu, seega enamlaekumine 8,5 milj. kr. ehk 13%.

Võrdleva ülevaate riigitulude laekumise kohta eelarveaastate järgi (aprill-märts) annab järgnev tabel:

Laekunud 1000 kr.

	1934/35	1933/34	1934/35	rohkem
	1000 kr.			%
Tempelmaks ja lõivud	3 892	3 697	195	5,3
Tollid	15 309	13 409	1 900	14,2
Aktsiisid	4 736	4 611	125	2,7
Raudteed	12 435	10 875	1 560	14,3
Piiritusmonopol	11 034	10 186	1 748	17,2
Post, telegraf ja telefon	4 801	4 238	563	13,3
Muud tulud	20 597	18 174	2 423	13,3
Kokku: 73 704	65 190	8 514	13	

Nagu sellest tabelist nähtub, on 1934/35. eelarveaastal enamlaekumise protsent suurim piiritusmonopoli tulude ja väikseim — aktsiisitulude alal.

1934/35. eelarveaasta muude tulude 20 597 kr. hulka on võetud ka kaitselaevastiku uuendamise läbikäiv summa 2 393 tuh. kr.

Käesolevad arvud on toodud esialgsete kokkuvõtete järgi, seepärast võib tulla lõppkokkuvõtete koostamisel muutusi, kuid need ei muuda oluliselt üldpilti.

LAEVANDUS

TALLINNA SADAM MÄRTSIS. — TALLINN HARBOUR IN MARCH.

Laevasõit Tallinna sadamas oli tänava järjekindlalt iga kuu suurem eelmise aasta vastavatest kuudest. Nii ka käesoleva aasta märtsis kujunes laevasõit Tallinna sadamas elavamaks samast kuust möödunud aastal, mille põhjuseks soodsad jääolud ja meie väljaveo kasv. Laevu tuli tänava märtsis sisse 49 mahuga 32 564 net. reg. tn, eelmisel aastal 40 laeva 28 987 net. reg. tn; välja läks tänava 50 laeva mahuga 31 936 net. reg. tn, eelmisel aastal 38 laeva 25 744 net.

reg. tn. Arvud näitavad tunduvalt tõusu eriti väljaveos.

Ka kaubavedu oli tänava suurem eelmisest aastast, eriti väljavedu oli suurem. Kaupade läbikäik aasta algusest kuni 1. apr. k. a. ulatus 114 594 tn-ni eelmise aasta 75 399 tn vastu, mille hulgas väljavedu kasvas möödunud aastal 40 063 tn-lt tänava 72 800 tn-le, suurenedes 81%. Sisseveo arvud olid samal ajal 35 331 tn möödunud ja 41 794 tn käesoleval aastal, kus-

juures viimase kasv ulatus 18,3%-ni. K. a. märtsis veeti laevadega välja ümmarguseit 19 tuh. tn kaupa ja sisse toodi 15 tuh. tn eelmise aasta samal kuul veeti sisse 15 ja välja 16 tuh. tn, seega ainult väljavedu näitab 21,3% tõusu.

Märtsi sisseveost toimus ligi 40% Eesti laevadel, 44,1% Saksa liinilaevadel ja ülejäänud osa veeti Soome, Poola, Rootsi ning Taani laevadel, mis enamikus olid samuti liinilaevad. Märtsi väljaveost läks väiksem osa (25%) Eesti laevadega, suurema osa (43,7%) vedasid Saksa liinilaevad, ülejäänud väljaveos esinesid suurema osatähtsusega

Rootsi 18,4% ja Soome laevad 6,7 protsendiga.

Suurema kogusega kaubad märtsi sisseveos laevadega olid kivisüsi 4492 tn ja väetisained 3738 tn, mis koos moodustavad üle poole märtsi üldsisseveost. Peale selle on märtsi sisseveos veel kogukamateks kaupadeks sool 815 tn, suhkur 610 tn, traat 414 tn, tselluloos 250 tn, tünnilaud 207 tn jne. Väljaveos esinevad suuremate kogustega metsamaterjal (7100 tn), tselluloos (4467 tn), vineer (1286 tn), paber (846 tn), kartul (750 tn) ja lina ning takud (628 tn), peale selle veel rida väiksemate kogustena väljaveetud kaupu.

TALLINNA SADAM 30. III—6. IV K.A. — TALLINN HARBOUR.

Möödunud nädalal elavnes laevasõit tunduvalt. Peale hariliku liinilaevade liikumise käis Tallinnas möödunud nädalal eelmisest märksa enam tramplaevu. Ka alustasid tegevust mõned remondis ja talikorteris viibinud laevad.

Liinilaevu tuli: Saksast 3 laeva 531 tn segakaubaga ja 14 reisijaga, Soomest 2 laeva 152 tn kaubaga ja 81 reisijaga, Belgiast 1 laev 1200 tn kaubaga, Poolast 1 laev 72 tn kaubaga ja 4 reisijaga ja Rootsist 1 laev 73 tn kaubaga ja 3 reisijaga. Välja läksid liinilaevad järgnevalt: Saksa 3 laeva segakaubaga, metsamaterjaliga ja 4 reisijaga, Soome 3 laeva 275 tn segakaubaga ja 92 reisijaga, Inglise 1 laev 994 tn segakaubaga ja 143 thm metsamaterjaliga ja Rootsi 1 laev 16 tn segakaubaga ja 2 reisijaga.

Juhuslikke (tramp) laevu tuli sisse üldse 10 laeva, neist Soomest 2 laeva, üks tühjalt teine väikese koormaga, Hollandist 2 laeva — 1 laev 1500 tn superfosfaadiga, teine remonti ja orderi saamiseks, Norrast 2 laeva — 1 heeringatega, teine tühjalt, 1 laev Saksast 377 tn segakaubaga ja 1 laev Poolast tühjalt. Väljus üldse 9 tramplaeva, neist 4 laeva seisid kauemat aega sadamas remondis ja talikorteris. Välja läks tramplaevu järgnevalt: Soome 3 laeva, milledest 1 laev viis tselluloosi ja heisiini, teised olid laadimata;

Inglise 3 laeva tselluloosi, metsamaterjali ja segakaubaga; Rootsi 1 laev 17 tn segakaubaga ja Läti ning Poola a 1 laev tühjalt.

**VALUUTAHINNAD.
EXCHANGE RATES.**

	Tallinna börs				Londoni börs	
	100 \$, 100 £ jne. eest Eesti krooni				1 £ eest \$, Saksa mk. jne.	
	8. IV. 1935		2. IV. 1935		8. IV. 1935	2. IV. 1935
	Ost	Müük	Ost	Müük		
\$ (dollar) . . .	878	881	376	384	4,8225	4,8206
£ (Inglise n.) . .	1811	1835	1811	1835		
Saksa riigimark . .	143,50	147,00	143,50	147,00	11,96	12,01
Soome mark . . .	7,98	8,10	7,98	8,10	226,62 ¹	226,62
Frantsuse fr. . .	24,80	24,90	24,85	25,15	73,15	73,07
Belgia belga . . .	63,00	65,00	—	70,00	28,48	28,43
Helveetsia fr. . .	120,70	122,20	122,05	123,55	14,90	14,90
Itaalia liir . . .	31,05	31,55	31,05	31,55	57,90	58,25
Eesti kroon . . .					18,25 ¹	18,50
Rootsi kroon . . .	93,40	94,60	93,40	94,60	19,392	19,392
Taani kroon . . .	80,85	82,05	80,85	82,05	22,40	22,40
Norra kroon . . .	90,95	92,15	90,95	92,15	19,902	19,902
Tšehhoslov. kr. . .	15,55	15,85	15,75	16,05	116,25 ¹	115,37
Hollandi kulden . .	247,60	252,60	254,70	257,70	7,1425	7,1475
Läti lant	119,70	121,95	121,05	123,30	14,75 ¹	15,00
Červ. rubla					5,568 ¹	5,544
Austria šilling . .	69,65	71,05	71,50	71,90	26,00 ¹	25,68
Ungari pengő . . .					27,50 ¹	27,25
Poola slott	70,80	71,80	71,20	72,20	25,75 ¹	25,58
Leedu liti	62,30	63,70	63,35	64,25	23,75 ¹	23,50
Danzigi kulden . .	120,70	122,20	122,05	123,55		

1) 6 IV 1935

PÖLLUMAJANDUSSAADUSTE TURUD

VÖITURG — BUTTER MARKET.

Möödunud nädalal püsisid võihinnad üldiselt Inglises eelmise nädala tasemel, mõningate maade võihinnad näitasid aga ka väikest nõrgenemist. Nii noteeriti Londonis Taani võihind 100—101 š cwt eelmise nädala 102 š vastu, kuna Eesti võihinna noteering jäi püsima Manchesteris 79—81 š-le cwt. Saksast saadav võihind aga nõrgenes 100 Rmk-lt 88,5 Rmk-le, s. o. 11,5 Rmk 100 kg ehk 16 snt võrra kg kohta, mis oli tingitud peamiselt litsentsimaksu tõstmisest Saksas 72 Rmk-lt 86 Rmk-le 100 kg kohta (Saksa siseturul jäid võihinnad püsima endisele tasemele). Vastavalt saadavate hindade kujunemisele (mis olid möödunud nädalal fob Tallinn: Inglisest 93 snt, Saksast 122 snt ja Tšehhoslovakkias 120 snt) ja väljaveetud võikoguste osatähtsuse liikumisele, noteeriti meie eksportvõi hinnaks 99 snt kg või eest, mis tulnud sisse 30. III—6. IV s. a.

Vaatamata sellele, et veebruari keskelt alanud võihindade langus Inglises peatus alles möödunud nädalal, olid märtsis võihinnad Inglises siiski kõrgemad kui möödunud aastal samal kuul.

Võihindade liikumine Inglises (š cwt).

	Veebruar			Märts		
	1934	1935	±%*	1934	1935	±%*
Uus-Meremaa . . .	70/—	88/9	+27	72/—	75/9	+ 5
Austraalia . . .	66/3	87/6	+32	70/3	74/6	+ 6
Taani	91/9	110/3	+27	93/6	105/9	+13
Eesti	71	98	+38	72	84	+17

Toodud andmeist nähtub, et võihindade liikumine Inglises käesoleval aastal on sündinud üldiselt kõrgemal tasemel kui möödunud aastal. Või sisseveo vähenemine üldiselt ja seda peamiselt Euroopa maadest Inglisse, soodustas võihindade liikumist paranevas suunas. Või sissevedu Inglisse ookeanitagustest maadest aga püsib suurem kui möödunud aastal. Nii näit. veeti võid märtsis Uus-Meremaalt ja Austraaliast 1 237 100 kasti, veebruari 962 700 ja möödunud aasta märtsi 1 132 000 kasti vastu. Aprillil on loodetav või sissevedu Inglisse

nimetatud maadest 1 116 000 kasti möödunud aasta sama kuu 923 400 kasti vastu. Või sisseveo suurenemine ookeanitagustest maadest on põhjustatud Austraalia võitoodangu tõusust, kuna Uus-Meremaal ja Argentiinas võitootmine näitas langust võrreldes möödunud aastaga.

Siseturul maksus või möödunud nädalal snt kg: Tallinnas — meiereivõi 155 snt, taluvõi 125—135 snt, Tartus meiereivõi I s. 138—155 snt, II s. 130—140 snt, taluvõi 108—130 snt, Viljandis — meiereivõi 155 snt, taluvõi 120—138 snt, Pärnus — meiereivõi I s. 150—155 (kauplustes), Valgas — meiereivõi I s. 150 snt, II s. 135—140 snt, taluvõi 110—140 snt, Narvas meiereivõi 155—160 snt, taluvõi 125—140 snt ja Rakveres — meiereivõi 155 snt, taluvõi 135 snt kg.

Möödunud nädalal väljaveetud võikogusest läks Inglisse 1 516 tünni, Saksa 1 255 tünni, Tšehhoslovakkiasse 200 tünni, P.-Am. Ühendriigesse 254 tünni ja Palestiinasse 80,5 tünni.

PÖLLUMAJANDUSLIK VÄLJAVEDU. EXPORTS OF AGRICULTURAL PRODUCTS

	Nädalas	25/III-	1935 a.	1934 a.	1933 a.
	1/IV- 7/IV 1935	31/III 7/IV 1935	1. I kuni 7. IV.	1. I kuni 8. IV.	1. I kuni 9. IV.
VOI (tonni)	136,5	106,7	1524,0	1305,7	1108,4
Butter (tons)					
Sellest:					
Saksa . . .	65,5	30,6	587,9	663,3	491,0
Inglisse . .	66,9	63,0	899,6	581,5	254,3
Belgia . . .	—	—	39,7	12,1	160,4
Soome . . .	—	—	—	2,1	—
MUNAD					
(tuh. tk.) — Eggs (1000)	268	135	408	83	—
Sellest:					
Inglisse . .	108	135	248	65	—
Saksa . . .	—	—	—	—	—
PEEKON					
(tonni) — Bacon (tons)	—	98,7	576,1	769,8	814,2
LINA (tonni)					
Flax (tons)	150,9	32,7	1994,9	1547,0	1331,0
Sellest:					
Inglisse . .	68,7	32,7	1698,7	1067,6	683,9
Belgia . . .	—	—	70,3	51,0	490,4
Soome . . .	—	—	11,2	33,1	40,7
Saksa . . .	92,2	—	123,0	305,3	1,2
Prantsusse .	—	—	10,2	60,5	50,2

*) Muutus %/a-des võrreldes eelmise aastaga.

PEEKONITURG — BACON MARKET.

Peekoniturul püsib endiselt kindel tendents. Eesti peekoni kõrgema sordi noteering jäi muutmatuks 80 š-le tsentner. Vastavalt sellele jäi muutmatuks ka peekonsigade noteering, kuigi tapamajade toodang suurenes 700 sea võrra. Seda võimaldas õieti eelmise nädala reserv.

Möödunud nädalal tapeti eksporttapamajades 2 606 siga 1 900 sea vastu eelmisel nädalal.

Neist oli peekonkaalulisi 2 554 siga 1 873 sea vastu eelmisel nädalal.

Käesoleval nädalal maksavad eksporttapamajad peekonsigade eest järgmisi hindu:

	I sort	II sort	III sort	IV sort
60 —72 kg	53	47	41	
55,5—59,5 "	47	43	37	Siseturu hinnad.
72,5—75 "				
75,5—80 "	43	39	36	

TAPALOOMADE- JA LIHATURG — CATTLE AND MEAT MARKET.

Veiselihahinnad on püsivad enam-vähem ühel tasemel üle kuu aja ja kuigi hinnad võrdlemisi kõrged võrreldes teiste lihaliikide hindadega, veiste pakkumine aga üldiselt väike, siis on loota, et veiselihahindades suurt nõrgenemist enne juulit ei tule. Küll on loota veiselihahindade kõvenemist mais. Praegu maksub veiseliha 30—48 snt kg vastavalt valikule. Eluskaalust maksti: nuumatuist kuni 31 snt, keskmisist kuni 27 snt ja lahjadest kuni 22 snt kg. Kõrgemaid hindu makstakse väga tugevasti nuumatud lehmadest, keda enamasti eriotstarbelisel viisil tapetakse ja turustatakse.

Lambaliha hinnad siseturul muutuseta. Liha maksus 35—54 snt kg vastavalt headusele. Eksportlammaste lihahinnad kõvenesid. Neist maksti 85—90 snt tapakaalu kg ja 33—38 snt eluskaalu kg. Siseturul on loota hindade püsimist, kuna eksportlammaste lihahinnad selguseta. Suurt hinnatõrjenemist eksportlammastel ei ole näha ette.

Sealiha hinnad jäid püsima 38—43 snt kg. Suured rasvasead, mis ekspordikõlvulised, maksusid 45 snt kg. Eluskaalust maksti eksportrasvasigadest Tallinnas kuni 33 snt kg. Siseturu sigade eluskaalust maksti 29—31 snt kg. Hinnad püsivad.

Vasikalihahindades märgiti vähenemist. See on tingitud sellest, et pakkumine on tunduvalt vähenenud. Nuumvasikate liha maksus 40—50 snt, keskmised 33—43 snt ja lahjad 29—35 snt kg. Eluskaalu alusel on tehinguid vähe. Tehinguid toimetati 23—38 snt kg piires vastavalt headusele.

Lihahinnad teiste linnade turgudel snt kg:

	Sealiha	Veiseliha	Vasikalih	Lambaliha
Tartu	38—42	23—38	15—30	40—50
Viljandi	38—40	30—45	20—25	39—40
Pärnu	35—40	38—35	23—25	40—50
Valga	35—43	35—45	15—20	33—40
Rakvere	33—42	25—45	20—35	40—50
Narva	42—48	40—50	30—35	40—55
Kuressaare	35—45	20—25	15—18	35—45

KANAMUNATURG — EGG MARKET.

Kanamunade hindade liikumine maailmaturul kui ka siseturul jätkub langevas suunas. Soojade ilmade tõttu näitab kanamunade tootmine tõusu eriti Lääne-Euroopa maades, s. o. peamiselt Taanis ja Hollandis, mistõttu nad kanamunade pakkumisega küllastavad Inglise munaturgu. Kuna meie kanamunade väljavedu juba omab kindlama ilme, noteeriti möödunud nädalal nende hind esmakordselt käesoleval aastal.

maha toli- ja veokuludena 2/6 š. Peale äri- ja veokulude mahaarvamist sisemaal noteeriti eksportmunade hinnaks franko kogumispunkt 24,5 snt. kg, koos juuremaksuga hinnad franko kogumispunkt kr. 0,45, mis vastab:

50 g munade juures 22,5 snt kümme ehk 4,5 snt paar			
55 " " " 24,5 " " " 4,9 " "			
60 " " " 27,0 " " " 5,4 " "			

Kanamunade hinna noteerimisel võeti aluseks Inglise saadav hind 6/3 š 120 tk. kohta 15,5 lbs raskuse juures, misjuures arvati

Siseturu munade hinnaks noteeriti 40—50 gr raskustel 22 snt. ehk 4,5 snt. paar ja 50 gr raskustel 26 snt. ehk 5,2 snt. paar. Tu-

rutendentsi välisturul hinnati nõrgana ja siseturul püsivana.

Möödunud nädalal maksusid kanamunad siseturul snt. paar sulgudes on toodud möödunud nädala hinnad): Tallinnas 6—9

snt (6—10 snt), Tartus 6—8 snt (7—8 snt), Viljandis 6—7 snt (7—8 snt), Pärnus 7 snt (7—8 snt), Valgas 5—7 snt (6—8 snt), Narvas 7—8 snt (7—9 snt), Rakveres 7 snt (7 snt), Kuressaares 6—7 snt (7—8 snt).

TERAVILJATURG — GRAIN MARKET.

Möödunud nädalal maailma nisuturul kestis edasi hindade paranemine. Veebruari keskel pidevat langust alanud rukkihind jäi juba märtsi lõpunädalal peatuma ja aprilli esimene nädal näitas isegi väikest paranemist. Nii näitavad möödunud nädala keskmised noteeringud tähtsamatel maailma teraviljaturgudel järgmisi hindu kr. kv eest (sulgudes eelmise nädala hinnad): rukis Chicago 8.17 (8.10), Winnipeg 7.38 (7.30), Hamburg (La Plata) 7.63 (7.71); nisu Chicago 12.87 (13.03), Winnipeg 11.85 (11.69), Hamburg (Manitoba I) 13.52 (13.42), Liverpool 10.71 (10.47) ja mais Chicago 12.22 (11.63).

Ametlikud andmed Argentiina nisutoodangu kohta näitavad, et viimane tõuseb 64,8 milj. kv-le, mis osutub möödunud aasta sügisel tehtud eelarvestusest umbes 5% võrra madalamaks. Selle asjaolu ja lõunapoolkera nisutagavarade kiire kahanemise tõttu on loota edaspidist nisuhindade kõvenemist või vähemalt püsivust praegusel tasemel. Maailma nisuturu olukorra paranemisele on suuresti aidanud kaasa idamaade (Jaapan, Hiina) suurem nisunõudmine kui eelmistel aastatel. Idamaade nisuturu varustamine on olnud peamiselt Argentiina ja Austraalia käes, kellele eksport näitab seetõttu ka möödunud aastaga võrreldes tunduvalt suurenenemist. Käesoleva aasta jaanuarist aprilli alguseni on Argentiina ja Austraalia nisueksport 22,3 milj. kv (Argentiina 13,5 ja Austraalia 8,8 milj. kv) eelmise aasta sama ajavahemiku 19,5 milj. kv vastu — suurenenemine 5% võrra. Suurema ekspordi ja madalama lõikuse tõttu

on lõunapoolkera tähtsamate nisueksportijate maade tagavarad ka tunduvalt vähenenud. Nii hinnatakse Argentiina ja Austraalia kaubanduslikke nisutagavarasid 1. IV 1935 42 milj. kv-le eelmise aasta sama aja 63 milj. kv vastu — tagasimineku $\frac{1}{3}$ ulatuses. Lõunapoolkera eksportmaade tagavarade tunduvalt tagasimineku on loonud üldises riisikaubanduses palju lahedamad tingimused, millega seoses nisukasvatavate maade omavahelise võistluse ärajäämine ja sellega ka hinna paranemine. Kuid teisalt on praegune riikide majanduslik olukord põhjustanud ikka enam panema rõhku endavarustamisele toodangu suurendamise läbi, mis tekitab jällegi väiksema nõudmise ja seega avaldub pidurina loodetavale hinnatõusule. Nii on tähtsamaist nisuimportijaist maist Inglise oma maa nisutoodangut nii tõstnud, et vaatamata impordi tagasimineku 4,4 milj. kr. võrra, on praegune tagavarade seis langenud möödunud aastast kõigest 0,6 milj. kv võrra.

Siseturul eelmise nädala rukkijahuhinna tõusule A.-S. Rotermani tehastes järgnes nüüd ka peaaegu samaulatuslik rukkijahu kallinemine J. Puhk ja Pojad suurveskis. Praegune rukkijahu hind on J. Puhk ja Pojad suurveskis 14.00—14.80 kr. kv ja A.-S. Rotermannil 14.30 kr. kv.

Väikemüügi hinnad turgudel (kr. 10 kg).

	Tallinn	Tartu	Viljandi	Pärnu	Valga	Narva
rukis	1.15	1.15	1.20	1.15	1.20	1.20
nisu	1.40	1.40	1.50	1.40	1.50	1.50
oder	0.90	1.00	1.00	1.10	1.10	1.10
kaar	0.90	0.75	0.80	1.00	0.80	0.90
rukkijahu	1.43	1.25	1.30	1.30	1.25	1.30
sopikujahu	1.85	2.00	2.00	1.80	1.80	2.00

KARTULITURG — POTATO MARKET.

Käesoleva aasta jaanuaris ja märtsis oli kartulite väljaveedu võrdlemiseks elav. Jaanuaris veeti välja 6 950 kv ja märtsis 7 500 kv, kokku 14 450 kv — 64 140 kr väärtuses. Läänud aastal samal ajal veeti välja kõigest

6 150 kv, seega üle kahe korra vähem. Veebruaris kummalgi aastal kartuleid välja ei veetud. 1934. a. saagist alates septembrist 1. aprillini on veetud välja 50 500 kv kartuleid. Aasta tagasi samaks ajaks

1933. a. saagist oli veetud välja kõigest 17 625 kv.

Aprilli esimesel nädalal saadeti välja 2 200 kv kartuleid. Võib arvata, et nüüd tuleb väike vaheaeg kartulite väljaveos, sest tellimised välisriikidest puuduvad.

Praeguse konjunktuuri juures paistab küll, et meil vaevalt läheb korda kuigi palju kartuleid müüa Lääne-Euroopa riikidesse. Igalpool on kartulite sissevedu äärmiselt piiratud ja ka hinnad on odavad.

AEDVILJATURG — VEGETABLE MARKET.

Möödunud nädala lõpul ja käesoleva nädala alul oli aedviljaturg otse üleujutatud värskes salatiga. Värske salati ostmine läks järsku tagasi möödunud nädala keskel, kui ilmus ajalehtedes teade, et kõhutüüfus võib levida ka värskes aedvilja kaudu. Kauba turuletoomine kestis endiselt edasi ja suurenes veelgi, selle ostmine aga vähenes järsku, mille tõttu turukauplejail tekkisid suured reservid. Möödunud nädala alul ostisid paljud turukauplejad salatit, makstes kg-st 130 snt, nädala keskel müüdi sama salat edasi 110—125 snt kg. Nädala lõpul ja käesoleva nädala alul kukkusid salati väikemüügihinnad juba 1 kr. kg ja suummüügihinnad 50—60 snt-le. Ja sellegi hinna eest ei leidunud ostjaid küllaldasel määral. Ostjate puudusel mahutati tagavarad keldritesse.

Rediste müük oli elavam, kuid hinnalangus oli siingi suur. Rediste kimbust saadi üksikmüügil 7—10 snt. Suurel viisil ostes

Ainukesed riigid, kuhu arvatavasti väiksemal määral võime kartuleid müüa, on Soome ja Rootsi. Seni pole veel kartuleid Soome saadetud, sest jääolud takistavad saatmist. Lääne rand on jääst vaba ja seal juba tehakse algust kartulite kokkuvõtmisega Rootsi jaoks.

Virumaal raudteejaamades kartulite kokkuvõtmine ekspordiks on lõppenud. Ainult üksikud vagunid saadetakse Tallinna söögiks. Praegu on ka ilmastik väga halb kartulite vedamiseks.

ei tõusnud nende hind aga üle 4—5 snt kimp. Pakkumine turul oli võrdlemisi elav. Vähem oli näha turul värsket kurki, mille hind püsis endiselt kõrgel — 80—90 snt tk. Samuti püsis hinnas pinat. Pinati kg maksus 130 snt.

Ka sibulate hind kerkis vähe. Üksikmüügil maksti sibulate kg-st juba 12—15 snt, suurel viisil ostes aga 9—10 snt kg. Praaksibulat müüdi suurel viisil 4—5 snt kg. Möödunud aastast ületalve hoitud aedvilja hind oli peagu eelmise nädala tasemel. Nii maksti väiksel viisil ostes porgandi kg-st 7 snt, kaalikate kg-st 5 snt, peakapsa kg-st 9—10 snt ja hapukapsa kg-st samuti 9—10 snt.

Ka õunte hind püsis eelmise nädala tasemel, kuna aga apelsinide hind alanes vähesuure koguste sissetoomise tagajärjel. Ka banaane toodi sisse suuremal määral. Nende hind kõikus 240—270 snt ümber kg. Nõudmine kalli hinna tõttu tagasihoidlik.

VÄLISMAA MAJANDUSTEATMEID

TÖÖSTUSE KASUD JA TOODANG SAKSAS.

PROFITS AND PRODUCTION IN GERMAN INDUSTRY

Uurimused näitavad, et võnked Inglise ja U.S.A. tööstuse kasudes ja toodangus on peagu üheaajalised, suhe kasude ja toodangu tõusu ning languse vahel on väga lähedane. Pealesõjases Saksas, Saksa Konjunktuurinstituu-di uurimusiil, seevastu on märgata tunduvalt lahikuminekut kasude ja toodangu liikumises, kasud tõusevad või langevad umbes aasta võrra varem toodangu tõusust ja langusest.

Kõikumised ülaltoodud tabelis peegeldavad üldist majandustegevuse käiku: kasude maldaiseisu 1926. a., kõrgseisu 1927.—29. a., langus 1929.—32. a., mil tööstus 1931. ja 1932. a. kannatas suuri kahjusid. Kasud ja kahjud tasakaalustusid 1933. a., 1934. a. näitas jälle väikest kasude ülekaalu.

Vastandina Inglisele ja U.S.A.-le, kus kasud-kahjud liiguvad kooskõlas toodangu tõusu

ja langusega, kasude-kahjude tsüklilised liikumised Saksas on ligikaudu aasta võrra varemamad toodangu liikumisest. Viimase kaheksa aasta jooksul on selgesti märgatav mainitud lahkuminek Saksa ja Inglise-U.S.A. vahel. Kasud jõudsid Saksas haripunkti 1927. a., kuna toodang saavutas kõrgseisu 1928. ja 1929. a. Kahjud olid suurimad 1931. a., toodangu madalaim seis saabus aga 1932. a. Teoreetiliselt on misugune kasude-toodangu liikumise suhe kergesti seletatav: suurenev kasu tiivustab ettevõtjaid laiendama oma tegevust, kuna langev kasu seevastu põhjustab koondamist.

Kasud ja kahjud tööstusliikude aktsiaseltside bilanssides Saksas.

Profits and Losses in the Balances of German Industrial Corporations (Estimates)

1000 milj. RM	1000 milj. RM
1000 Million RM	1000 Million RM
1926 1,9	1931 -5
1927 3,3	1932 -3
1928 3,2	1933 0
1929 2,2	1934 (+0,5)
1930 0,6	

Ajavahemikul 1925—27 Saksas leidis aset tööstuse mehhaniseerimine ja ratsionaliseerimine ning tootmisvõime tõstmine. Kui 1928. a.

kasud hakkasid langema, siis ettevõtjad püüdsid alul hoida alal kasude taset toodangu suurendamise teel. Järgnevate aastate kogemused näitasid aga, et sellise võttega ei saa vältida kasude langust ning sellele järgnes toodangu piiramine.

Depressiooni aastail tööstusettevõtted kannatasid kapitalipuuduse all. Võlgade tasumis-sund suurendas veelgi seda puudust. Tööstusettevõtted võisid toota suuremal arvul vaid siis, kui nende käsutada olid nõuetavad summad. Ajaline lahkuminek kasude tõusu (või kahjude languse) ja toodangu kasvu vahel on seega teatud määral tööstusettevõtete töötava kapitali puuduse väljendajaks, milline puudus hiljem kõrvaldati valitsuse vaheleastumise teel.

Kuni toodang tõuseb madalseisust, kasud tõusevad kiiremini kui toodang. Kui toodang jõuab teatud keskmisele kõrgusele, siis kasude ja toodangu tõus liigub ühtlases tempos, s.o. nende tõus on paralleelne; kui aga toodang kasvab suureks, siis kasude tõus muutub aeglasemaks toodangu omast.

Üldiselt näitab kasude liikumine Saksas suuremat kõikumist kui toodangu liikumine, olgugi, et mõlema liikumised on heas kooskõlas üksteisega.

INFORMATSIOONI OSA

EESTI PANGA NÄDALAARUANNE.

Eesti Pank (Bank of Estonia) — Weekly Return,

AKTIIVA

31. märtsil 1935. a.

PASSIVA

1. Kattevara: — <i>Reserve:</i>		1. Põhikapital — <i>Capital</i>	5 000 000,—
kuld: rahas ja kangides	28 615 485,42	2. Tagavarakapital — <i>Reserve Fund</i>	388 031,37
välisraha	5 258 625,09	3. Jooksvad kohustused: — <i>Current Liabilities:</i>	
2. Vahetusraha — <i>Subsidiary Coin</i>	1 326 190,68	a) pangatähed liikvel	37 725 446,—
3. Sisevekslid: — <i>Home Bills:</i>		b) jooksvad arved:	
kaubavekslid	6 249 144,45	valitsuse	8 325 570,37
põllumajandusel	842 653,39	pankade	8 034 947,35
metsatööstusel	13 895,45	teised	2 546 110,09
4. Laenud: — <i>Loans and Advances:</i>		4. Muud passivad — <i>Other Liabilities</i>	18 956 623,31
valitsusele	2 300 000,—		5 694 989,84
teistele*)	4 749 431,83		
5. Kinnis- ja vallaavara — <i>Immovable Property and Equipment</i>	2 297 924,72		
6. Muud aktiivad — <i>Other Assets</i>	15 611 743,54		
	67 765 045,52		67 765 045,52

Kattevara vahekord jooksvate kohustustega: } 59,76%
Proportion of Reserve to Current Liabilities: }

*) Selles summas Vab. Val. poolt garanteeritud laene Kr. 2 018 650,79.
Includes Ekc. 2 018 650,79 guaranteed by the Government.

JUHATUS.

VÄLISMINISTEERIUMI VÄLISKAUBANDUSE OSAKONNA TEATED

PRANTSUSE. Kilude litsentsimaksu tõstmine — *Increase of License Fees on Killo.*

1. aprillist s. a. võetakse kiludelt litsentsimaksu 50 fr. pro 100 kg. endise 30 fr. asemel.

Töölemisaasta märkimine töötletud piima pakendil

Dating on Condensed Milk Packages.

1. VII 1935 hakkab kehtima Prantsuses kui ka piimapulbri pakenditel peab olema määrus, mille kohaselt kondenseeritud piima tähendatud valmistamisaasta.

TAANI. Reisijatele välismaale viimiseks lubatud rahasumma piiramine Taanis

Limitation of Funds Allowed to be Taken out of Denmark by Travellers.

Alates 27. skp. lubatakse reisijatel Taanit lahkumisel võtta kaasa ainult 100 Tkr, seni lubatud 400 Tkr asemel. Kaasavõetav välisvaluuta pole otseselt piiratud, kuid seda

tohib võtta kaasa ainult reisikulude katteks ning kogusumma ei tohi olla ebamääraselt suur võttes arvesse reisi kestust j. m. tingimusi.

SOOME. Ülevaade Soome majandusest 1934. a.—*Economic Survey of Finland in 1934.*

Põllumajandus. Aruandeaasta viljasaak oli hea, üksikute viljaliikide alal isegi rekordne. Miljon kilo-des saadi nisu 77 (eelmisel aastal 67), rukist 395 (372,7) otra 220 (178,5), kaera 770 (eelmisel aastal 635,5). Üldkokkuvõttes saadi 1934. a. toiduvilja 692 milj. kg. ja loomasöödavilja 770 milj. kg., kuna 1920. a. olid vastavad arvud 376 milj. kg. ja 396 milj. kg. Võrreldes eelmise viie aasta keskmiste saakidega oli 1934. a. saak kartuli ja juurviljade alal suurem 5%, heina alal ligi 15%, rukki ja kaera alal umbes 20%, odra alal umbes 25% ja nisu alal ligi 100%. Põllumajanduse rahanduslik tulukus ei olnud siiski nii soodus, kui see oleks võinud olla isegi eelmise aasta konjunktuuri juures ja seda nii põllukui ka karjasaaduste hindade madaluse tõttu. Valitsus toetas põllumajandust küll mitmesuguste preemiatega ja püüdis hoida ära hindade suurt langust, kuid välisturgudel valitsenud madalate hindade tõttu ei andnud need abinõud küllaldast tagajärge. Piima keskmine hind oli aruandeaastal kilolt 95 penni, 1933 — 98 penni ja 1932 — 96,2 penni. Kanamunade keskmine hind oli kilolt 11,08 penni, 1933 — 13,04 ja 1932 — 14,42. Sealiha hind oli madalam kui eelmisel aastal ja loomaliha hind kõrgem. Nisu keskmiseks hinnaks oli kilolt 2,49, 1933 — 2,46. Rukki keskmiseks hinnaks oli 1,99 ja 1933 — 2,04. Eelmisest aas-

tast madalamad olid ka kaera, odra ja kartuli hinnad. Vaatamata madalamatele hindadele tuleb pidada põllumajanduse olukorda aruandeaastal üldiselt soodsamaks kui eelmistel aastatel. Selleks aitas omalt poolt kaasa kõrge konjunktuur metsamüügi alal. Viimase lõikuse väärtust hinnatakse 5500 milj. Smk. ehk 400 milj. Smk. võrra suuremaks kui 1933. a. Metsamüükidest said põllupidajad kannuraha umbes 1200 milj. Smk. ja kui arvata juure veel tulu metsa- ja parvetöödest, siis sai põllumajandus metsast tulu sel aastal umbes 1950 milj. Smk. 1933. a. oli see tulu 1725 milj. Smk. 1932. a. 830 milj. Smk. ja 1931. a. ainult 510 milj. Smk. Seisukorra paranemist põllumajanduses kinnitab omakorda põllumajanduse tasuvuse % kasvamine. Keskmiselt on see 5,3% eelmise aasta 4,4% vastu. Soodsast üldisest olukorrast põllumajanduse alal ei saa siiski järeldada, et olukord on ühesugune igalpool ja et on saadud üle kõigist kriisiraskusist. Sundmüükide rohkus majapidamiste alal tõendab, et maa elab veel raskeid aegu. 1934. a. müüdi oksjonitel 2651 maatükki. Eelmisel aastal oli neid juhte 645 võrra enam.

Tööstus. Tööstuse tegevus oli 1934. a. edulisem kui eelmisel kahel aastal, millal ilmesid esimesed paranemistunnused majanduselus. Võrreldes 1933. a. arvudega kasvas töös-

tustoodang koguselt 15% ja hinnalt 17%. Toodangu väärtus oli 1933. a. 10,8 miljardit Smk. ja 1934. a. oli see umbes 1800 milj. Smk. suurem. Sellest kasvust langeb natuke üle 1000 milj. Smk. eksporttööstuse arvele.

Tööstustoodangu indeks (1926 = 100).

	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934
Kogus . . .	123	120	109	96	100	115	132
Väärtus . .	124	117	101	80	84	97	113

Siseturu tööstus on kasvanud peagu kõigil tähtsamatel aladel, kuigi osaliselt tuli tugevasti võistelda väliskaupadega. Ostuvõime kasv tuli sealjuures suurelt osalt kasuks just omatööstusele. Tulemused omatööstuse alal on paiguti rekordsed.

Võrreldes 1933. a. näitas silmapaistvat kasvu ehitustööstus (ligi 30%), tunduvalt kasvu naha- ja jalanõude tööstus (ligi 15%), väiksemat kasvu (5%) tarbe- ja maitseainete tööstus ning metallitööstus. Metallitööstuse väikesest kasvu aruandeaastal tuleb seletada sellega, et võrdluseks võetud 1933. a. oli erakordselt soodus just metallitööstusele.

Toodangu väärtuse kasv oleks võrreldes 1933. a. erialade järgi järgmine: tarbe- ja maitseainete tööstuse alal 100 milj. Smk (üldväärtus 2300 milj. Smk.), kudumistööstuse alal 200 milj. Smk. (1400 milj. Smk.), metalli- ja masinatööstuse alal 100 milj. Smk. (1300 milj. Smk.), ehitustööstuse alal 100 milj. Smk. (400 milj. Smk.), naha- ja jalanõude tööstuse alal 70 milj. Smk. (530 milj. Smk.).

Siseturutööstuse indeks (1926 = 100).

Veerandaastad	Kogus			Väärtus		
	1932	1933	1934	1932	1933	1934
I	91	106	120	86	98	112
II	97	117	129	90	106	120
III	102	112	125	94	104	117
IV	101	109	123	94	103	114
I—IV	97	112	124	91	103	116

Eksporttööstus näitas toodangu alal suuremat kasvu kui siseturutööstus.

Eksporttööstuse indeks (1926 = 100).

Veerandaastad	Kogus			Väärtus		
	1932	1933	1934	1932	1933	1934
I	105	114	126	79	79	107
II	107	118	141	74	84	111
III	103	128	148	71	98	116
IV	111	123	142	76	96	108
I—IV	106	121	141	74	90	111

Saetööstuse olukord oli soodus. Hinnatase oli läbilõike kõrgem kui eelmistel aastatel ja materjali valmistati 1933. a. 1 030 000 std.

Tööstuse väljavaated 1935. aastaks ei ole nii selged. Igatahes ei ole olukord eriti kindel, sest hinnad näitasid juba sügisepoole langustendentsi. Arvatakse, et puumaterjali tarvitus jääb maailmaturgudel 1935. a. tunduvalt väiksemaks ja et vastavalt sellele vähenevad ka müügitvõimalused. Tselluloositööstusel õnnestus rahvusvahelise koostöö abil tõsta tselluloosi hinda ja see soodustas ka toodangu kasvu 1933. a. 921 milj. kilolit 1021 milj. kilole. Teenistus oli rahuldav. Aasta lõpul oli tellimisi tagavaras umbes 800 milj. kilole ehk umbes 100 milj. kilo vähem kui eelmisel aastal.

Puupapitööstuse toodang kasvas 1933. a. 236 milj. kilolit 290 milj. kilole ja sellega seltsis veel hinnatõus 810 Smk. tonnilt 910 Smk. peale. 1935. a. toodang on peagu kõik juba müüdnud ette. On sõlmitud leppeid isegi 1936. a. peale.

Paberitööstus kannatas sisseveopiiramise tõttu välisturgudel ja ka hinnad olid nõrgad, kuid vaatamata sellele kasvas paberitoodang 374 milj. kilolit 421 milj. kilole. Paberi nõudmine oli hea ja aasta lõpuks kogunes tellimisi 1935. a. 360 milj. kilole (60 milj. võrra suurem kui 1933. a.).

Vineertööstuse tegevus oli soodus. Toodang kasvas 130 000 m³ 160 000 m³ ja hinnad olid natuke paremad 1933. a. hindadest, mis olid erakordselt madalad.

Lõngarullide tööstusel tuli võidelda rasketega ja see ei saavutanud kõrgemat taset kui oli 1933. a.

Sisekaubanduses. Sisekaubanduses oli märgata selget ostuvõime kasvu. Aruandeaasta müügid ületasid 12% võrra eelmise aasta taseme ja tõus leidis aset peagu igal ärialal. Aasta lõpupoole oli märgata kerget tagasiminekut.

Kaupade indeksid (1926 = 100).

Veerandaasta	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934
I	198	130	114	88	83	98	123
II	125	135	118	97	97	105	120
III	121	129	109	90	99	103	113
IV	134	118	107	107	96	103	108
I—IV	132	123	112	96	94	103	116

Engros-ärde müügisumma suurusena arvestatakse ümmarguselt 9000 milj. Smk. eelmise aasta 8000 milj. Smk. ja 1932. a. 7300 milj. Smk. vastu. Maksusuhete areng oli soodus. Veksliproteste ja konkursse oli vähe.

Väliskaubandus. Maksutasemelt oli aruandeaasta väliskaubandus väga edukas. Väljaveo ülekaal tõusis rekordse summani — 1445 milj. Smk. Selle tähtsamaks põhjuseks osutusid paremad hinnad väljaveokaupadelt ja metsamüügi kasv. Sissevedu kasvas koguselt ka tunduvalt. Võttes 1926. a. indeksiks 100, mis annaks 1933. a. indeksiks 93, saame 1934. a. indeksiks 115. Kui samal määral oleks kasvanud ka sisseveetud kauba väärtus, siis oleks pidanud olema kasv 950 milj. Smk. Tegelikult osutus see aga osalise hinnalanguse tõttu umbes 100 milj. Smk. võrra väiksemaks. Kasvust langeb 450 milj. Smk., s. o. üle poole toorainete ja poolfabrikaatide arvele (eeskätt metallkaubad, kudumisained, nahad, sõed), umbes 200 milj. Smk. masinate ja liikmisvahendite ja umbes sama palju valmis tarbeainetele. Väljavedu kasvas koguselt võrdlemisi vähe. 1933. a. oli indeks 131, aruandeaastal 142. Endiste hindade juures oleks see andnud kasvu 450 milj. Smk. ümber. Et aga hinnad olid paremad, siis osutus kasv enam kui kaks korda suuremaks. Võrreldes 1933. a. andis paberitööstus kasvu 170 milj. Smk. (üldväljaveo väärtus 2278 milj. Smk.) ja saetud puumaterjal 513 milj. Smk. (üldväljaveo väärtus 2225 milj. Smk.), loomasaaduste eest saadi aasta jooksul 79 milj. Smk. vähem kui eelmisel aastal (üldväljaveo väärtus 399 milj. Smk.).

Väljaveo kogus	1929/33	1933	1934
Saetud puumaterjal st.	923 000	982 000	1 087 000
Puupapp tonnides	173 000	208 000	249 000
Sulfiitsel.	461 000	593 000	597 000
Sulfaatts. „	167 000	205 000	205 000
Papp „	53 000	60 000	64 000
Paber „	278 000	319 000	356 000
Või „	15 500	11 900	11 100
Juust „	2 900	4 200	3 900
Munad „	3 700	10 000	10 000

Metsamaterjali ja puuteoste osa väljaveos andis 48,5%.

Mis puutub väliskaubanduse arengu suunda, siis tuleb märkida, et Inglise osatähtsus on veelgi kasvanud (väljavedu kasvas 481 milj. Smk. ja sissevedu sealt Soome 282 milj. Smk. võrra) nii et Soome väliskaubanduse üldväärtusest 11 000 milj. Smk. langes Inglise osaks 4000 milj. Smk. ehk 46,8% (1933. a. 45,9%). Väljavedu kasvas ka Saksa 109 milj. Smk. võrra, kuna sissevedu sealt vähenes 92 milj. Smk. võrra. Soome väljaveol Saksa oli läbi

aasta tegemist igasuguste maksuraskuste ja sisseveokitsendustega. Aasta kestel võeti tarvitusele clearingleping maksuküsimuste korraldamiseks, kuid see ei andnud kuigi häid tagajärgi muutunud müügikonjunktuuri juures. Aasta lõpul oli Soomel Saksast saada clearingul 100 milj. Smk.

Kaubavahetus Rootsiga muutus aruandeaastal veelgi ebaedulisemaks, andes 335,9 milj. sisseveo ülekaalu. Samuti oli ülekaalus sissevedu N. Venest 146,4 milj. Smk. võrra. Negatiivne on kaubabilanss ka Poolaga — kaubavahetusest 131,6 milj. Smk. oli sisseveo osa 124,5 milj. Smk., Tšehhoslovakkiaiga — üldkaubavahetus 75 milj. Smk., sellest sissevedu 61,8 milj. Smk., Šveitsiga ja Norraga. Teiste riikidega oli Soome kaubavahetus aktiivne. Eesti ja Soome kaubavahetus on püsinud umbes samade arvude juures: 1933. a. 32,6 milj. Smk. ja 1934. a. — 33 milj. Smk., kuid kaubavahetus on muutunud aktiivseks Soomele, kelle väljavedu kasvas 21 milj. Smk. 1933. a. 33,8 milj. Smk. 1934. a. Eelmise aasta negatiivse bilansi 11,6 milj. Smk. asemel saavutati aktiivne bilanss 0,8 milj. Smk.

Hindade areng. Hinnad olid aruandeaasta jooksul üldiselt püsivad. Üksikutele muutustel ei olnud mingisugust kindlat suunda. Mis puutub väljaveokaupadesse, siis tuleb märkida, et vastupidiselt 1933. a., kus tõusid peagu kõikide tähtsamate väljaveokaupade hinnad, oli aruandeaastal tegemist juba hindade langemisega. Aasta vahetusel olid hinnad keskmiselt 5—10% madalamad. Puumaterjali hindade tõusu tõttu osutus aga väljaveokaupade keskmine hind mõne % võrra kõrgemaks 1933. a. keskmistest hindadest. Sisseveokaupade hinna areng oli segasem. Üldiselt oli aga siin tegemist vastupidise nähtusega kui väljaveokaupade alal. 1933. a. aset leidnud hindade alanemise suund vahetus hindade tõusu tendentsiga. Keskmised hinnad olid 1934. a. siiski ainult vähe kõrgemad kui 1933. a., kuid üksikutele kaupadelt, nagu kudumisained, nahad, kivisüsi jne., oli hinnatõus tunduv.

Rahaturg. Aasta kestel leidsid aset rahaturul suuremad muudatused, mille põhjuseks oli püüid laenu % alandamiseks. Aasta alul loeti pankade hoiu % 4 ja sel alusel arvestati laenude %. Et pikaajalistest laenudest makseti aga suhteliselt rohkem, siis

püüdsid laenusajaad konverteerida vanu laenusid. Pankadel oli samal ajal võimalik suurendada oma väärtpaberite tagavarasid. Püüete tagajärjeks oli suurem ümberpaigutus rahaturul. Aasta jooksul osteti välismaalt tagasi Soome kõrgeprotsendilisi väärtpabereid üle 700 milj. Smk., enamikus dollar-kohustusi. Samal ajal võeti välismaalt uut krediiti umbes 2% odavamalt, kui senised, üldsummas 10 milj. dollarit ja 15 milj. Rootsi kr. Peale selle konverteeriti 6—6½% laenudest 5% laenudeks 4,7 milj. dollarit ja 2,7 milj. £.

Suuremad muutused leidsid aset ka väärtpaberite siseturul. Valitsus tegi 146 milj. Smk. laenu, et maksa tagasi 1922. a. 7% laenu (uus laen oli 5%) ja 100 milj. Smk. 4½% võidulaenu näol, ning laskis liikvele 5 ja 5½% väärtpabereid 34 milj. Smk. väärtuses ehitus- ja rendiüksuste lunastamiseks. Rahaturul esinesid suuremate tehingutega ka linnad. Uusi väärtpabereid lasti liikvele ka pankade poolt: Teolisuushypoteekipankki (180 milj. Smk. 6%), Asuntohypoteekipankki (94 milj. Smk. 5½%), Hypoteekiyhdistys (50 milj. Smk. 5½%), Maakiinteistöpankki (71 milj. Smk. 5%) ja üksikud suuremad tööstusettevõtted.

Preemiate maksmine väljaveetatelt

Valitsuse otsusega 7. märtsist (Asetuskok nr. 107) määrati 1935. a. eelarves ettenähtud krediidist 500 000 Smk., preemiate maksmiseks soolasilgule Smk. 325 000 ja kalakonservidele Smk. 175 000. Põllutöominister on õigustatud tarvidust mööda seda jaotust muutma.

Preemiat makstakse soolasilkudelt, mis pakitud 1/1, 1/2, 1/4, 1/8, 1/16, 1/32 tündri suurustesse puunõudesse ja karpidesse ning tööstuslikult valmistatud silgu ja kilu konservidelt karpides, mille kaal on alla 1 kilo. Soolasilgu saadetised, mis võetakse arvesse preemiate maksmisel, peavad olema vähemalt 5 tündri suurused (kui saadetises on ainult 1/16 ja 1/32 t., — siis 2 tündrit) või kui need saadetakse karpides, siis üldkaaluga vähemalt 300 kilo, kalakonservide saadetised pea-

Soome heinte väljavedu Inglisse.

Inglise valitsuselt saadud andmete järgi on Soomele antud luba heinte ja õlgede sisseveoks Inglisse, arvates 4. märtsist. Kaalumisel on praegu müügitehingud umbes 10 milj. kg peale, kuid tarbekorral saab Soome

Aasta jooksul on liikvelolevate väärtpaberite arv kasvanud 2262 milj. Smk. 3352 milj. Smk. peale, kasv 1090 milj. Smk.

Samuti kui 1933. a., nii kogunes ka 1934. a. raha suuremal hulgal rahaasutistesse. Hoiussummad kasvasid aasta jooksul 873 milj. Smk. võrra, jõudes 13 491 milj. Smk., mis on rekordiks sel alal. Kasvust langes pankadele 463 milj. Smk., Hoiuühingutele 377 milj. Smk. ja hoiukassadele 33 milj. Smk.

Et laenude võtmine oli tagasihoidlik, siis oli aasta lõpul pankadel 493 milj. Smk. võrra hoiusummasid rohkem kui antud laenusid. Vaba raha olemasolu rahaturul tõi kaasa uue % alandamise. Diskonto % alandati 4½% 4% peale ja hoiusummade % alandati 1/4% kuni 1/2% võrra.

Maksubilans välisriikidega oli Soome kasuks 1806 milj. Smk. suuruses (netto-saadavus).

Valuutakursid olid aasta jooksul võrdlemisi kindlad. Soome mark jälgis koos Skandinaavia riikidega Inglise naela, nii et nende vahel ei olnud kursi kõikumisi. Kuldvaluutatad tõusid natukene.

kaladelt. — Export Premiums on Fish.

vad olema vähemalt 500 kilo suurused. Soolasilgust maksetakse igal juhul preemiat ainult saadetistelt peale 1. maid 1935. a.

Preemia suuruseks on soolasilgult: 1/1 t. — Smk. 34, 1/2 t. — Smk. 20, 1/4 t. — Smk. 14, 1/8 t. — Smk. 9, 1/16 t. — Smk. 5,5, 1/32 t. — Smk. 3 ja 1 kilolt karpides Smk. 0,50 ning täiskalakonservidelt (Sardiinid) kilolt Smk. 2, poolkonservidelt (anjovis) kilolt Smk. 1.

Määratud preemiad maksetakse ainult kaladest, mis püütud 1935. a. ja mille väljavedu teostatud nende sadamate ja tolliasutiste kaudu, mis sama otsusega määratud kindlaks.

Preemiamaksmist korraldab põllumajanduse valitsus tema poolt määratud korra järgi, kuid preemiamaksmine ei või jääda hiljemaks kui väljaveole järgnenud kuu 15. kuupäev.

Exports of Finnish Hay into England.

müüa rohkemgi, sest et heinte väljavedu Rootsi, mis oli peaturuks varemalt, on viimasel ajal peagu lõppenud. Uus turg heintele ja õlgedele avanes ka Belgias.